

Hosekræmmeren

af St. St. Blicher fra Nordlyset bd. 9 1829

»Den største Sorg i Verden her
Er dog at miste den, Man har kjær.«

Stundom, naar jeg har vandret ret ude i den store Alhede, hvor jeg kun har havt den brune Lyng omkring mig og den blaae Himmel over mig; naar jeg vankede fjernt fra Menneskene og Mindesmærkerne om deres Puslen hernede, der i Grunden kun er Muldvarpeskud, som Tiden eller en og anden urolig Tamerlan engang jevner med Jorden; naar jeg svævede hjertelet, frihedstolt som Beduinen, hvem intet Huus, ingen snævert begrændset Mark fængsler til Pletten, men som ejer, besidder Alt hvad han seer, som - ikke boer - men lysterer hvor han vil; naar da mit vidt omsvævende Blik i Kimingen skimtede et Huus, og saaledes ubehageligen standsedes i sin lette Flugt: stundom opstod da, Gud forlade mig denne Flyvetanke; thi Andet var det dog ikke - det Ønske, gid denne Menneskevaaning var borte! der boer ogsaa Møje og Kummer; der trættes, der kives ogsaa om Mit og Dit! - Ak! den lykkelige Ørken er baade min og din, er Alles, er Ingens. - En Forstmand skal have foreslaaet at forstyrre hele Colonieanlægget, plante Skov paa Beboernes Marker og i deres sløjfede Byer; mig har stundom den langt umenneskeligere Tanke paatrængt sig: hvad om her endnu havde været lynggroet Hede, den Samme, som for Aartusinder siden, uforstyrret, uomrodet af Menneskehænder! Men, som sagt, jeg meente det ikke alvorligt. Thi naar jeg udmattet, mødig, smægtende af Hede og Tørst med smertelig Længsel tænkte paa Arabernes Telt og Kaffejedel: da takkede jeg Gud, at et lyngtækt Huus - om end milelangt borte - forjattede mig Skygge og Vederqvægelse.

Og befandt jeg mig saaledes for en Deel Aar siden en stille, varm Septemberdag langt ude i denne samme Hede, som jeg i arabisk Forstand kalder min. Ingen Vind bevægede den rødmende Lyng; Luften var lummer og døsig. De fjerne Bakker, som begrændsede Synskredsen syntes at svømme, liig Skyer, omkring den uhyre Slette; og antog mange vidunderlige Skikkelser af Huse, Taarne, Slotte, Mennesker og Dyr; men alle af dunkle uformede Omrids, ustadige vekslede som Drømmebilleder: snart forvandlede en Hytte til en Kirke, denne igjen til en Pyramide; hist hævede sig et Spiir, her sank et andet; et Menneske blev til en Hest, og denne igjen til en Elephant; her gyngede en Baad, og der et Skib med udspændte Sejl. - Længe forlystede sig mit Øje ved Beskuelsen af disse phantastiske Figurer - et Panorama, som kun Søemanden og Ørkens Indvaaner har Lejlighed at nyde - da jeg omsider træt og tørstig begyndte at lede om et rigtigt Huus blandt de mange falske; jeg ønskede ret inderligt at bortbytte alle mine prægtige Feeslotte for en eneste menneskelig Hytte. Det lykkedes: jeg opdagede snart en virkelig Gaard uden Spiir og Taarne, hvis Omrids bleve tydeligere og skarpere, jo nærmere jeg kom den, og som, flankeret af Tørvestakke, saae langt større ud, end den virkelig var.

Dens Beboere vare mig ubekjendte. Deres Klædedragt var fattig, deres Huusgeraad tarveligt; men jeg vidste, at Hedeboeren tit gjemmer ædelt Metal, i et umalet Skriin eller i et usselt Hængeskab, og en tyk Tegnebog indenfor en lappet Kofte; da derfor mit Blik ved Indtrædelsen faldt paa en Alkove fuldstoppet med Strømper, formodede jeg ganske rigtigt, at jeg befandt mig hos en velhavende Hosekræmmer. (I Parenthes være det sagt, at jeg ingen fattige kjender.) En halvgammel, graahærdet, men endnu kraftig Mand rejste sig fra Skiven, og bød mig Haanden med de Ord: »Velkommen! - med Forlov at spørge, hvor er den gode Ven fra?« - Man opholde sig ikke over saa ufiint og ligefremt et Spørgsmaal! Hedebonden er ligesaa gjæstfrie, men lidt mere nysgjerrig, end de skotske Lairder; og i Grunden kan Man ikke fortænke ham i, at han gjerne vil vide, hvem han

beværter. Da jeg havde fortalt ham, hvo og hvorfra jeg var, kaldte han paa sin Kone, der strax satte frem, hvad Huset formaade, og nødte mig med godhjertig Venlighed til at spise og drikke; skjøndt min Hunger og Tørst gjorde al Nøden overflødig.

Jeg var midt i Maaltidet og midt i en politisk Samtale med min Vert, da en ung og overmaade dejlig Bondepige traadte ind, hvem jeg ufejlbarligen vilde have erklæret for en, fra grusomme Forældre og et modbydeligt Ægteskab bortflygtet, forklædt Frøken; hvis ikke hendes rødledne Hænder og uforfalskede Bondemaal havde overbeviist mig om, at ingen Travestering fandt Sted. Hun nikkede venligt, kastede et flygtigt Blik hen under Bordet, gik ud, og kom snart igjen med et Fad Melkogbrød, hvilket hun satte paa Gulvet med de Ord: »Deres Hund kan maaskee ogsaa trænge til Noget.« Jeg takkede for hendes Opmærksomhed; men denne var ganske henvendt til den store Hund, hvis Graadighed snart gjorde tomt Fad, og som nu paa sin Viis takkede Giverinden ved at stryge sig ind til hende; og da hun lidt ængstelig løftede Armen i Vejret, misforstod Chasseur denne Bevægelse, gjorde adroit, og trængte den skrigende Pige baglænds hen mod Alkoven - jeg kaldte Hunden af, og udtydede hende hans gode Mening. - Ikke skulde jeg have hendraget Læserens Opmærksomhed til et saa trivielt Optrin, undtagen for at anbringe den Bemærkning: at Alt klæder de Smukke godt; thi virkelig fremviste denne Bondepige, i Alt hvad hun sagde og foretog sig, en vis naturlig Ynde, som ingenlunde kunde skrives paa Coqvetteriets Regning, undtagen Man saaledes vil benævne en medfødt, uvitterlig Instinct. Da hun havde forladt Stuen, spurgte jeg Forældrene, om det var deres Datter. De bejaede det, med Tillæg, at hun var eneste Barn. »Hende beholde I vist ikke længe,« sagde jeg. »Gud bevare os! hvorledes mener De det?« spurgte Faderen; men et selvbehageligt Smil viste, at han nok forstod min Mening. »Jeg tænker,« svarede jeg: »at hun neppe vil mangle Bejlere.« »Hm!« brummede han: »Bejlere kan vi faae nok af; men om de due Noget, det var det, vi skulde snakke om. At frie med et Lommeuhr og en sølvbeslagen Pibe, kan ikke gjøre Sagen klar; der vil Mere til at kjøre, end at sige Hyp! - Saamænd!« vedblev han, støttende begge Næver paa Bordet, og bukkende sig, for at kige ud af det lave Vindue: »kommer ikke der Een af dem - en Faaredreng, der nys er kravlet op af Lyngtoppene - hæ! Een af de Kumpener, der rende omkring med et Par Dos Hoser i en Tværsæk - dum Hund! frier til vor Datter med to Stude og halvtredie Koe - jo luur ham! - Stodder!« Al denne Udgydelse var ikke henvendt til mig, men til den Kommende, paa hvem han fæstede sit formørkede Blik, idet denne ad en Lyngvej vandrede ind mod Gaarden. Han var endnu saa langt borte, at jeg fik Tid til at udspørge min Vert om det unge Menneske, og erfare: at han var en Søn af nærmeste Naboe - som notabene dog boede over en halv Miil derfra - at Faderen kun ejede et lidet Boel, hvorpaa han endda skyldte Hosekræmmeren to Hundrede Daler; at Sønnen havde nogle Aar gaaet omkring med uldne Vare, og endelig havde vovet at bejle til den dejlige Cecil; men faaet et reent Afslag. - Medens jeg anhørte denne Beretning, var hun selv kommen ind; og hendes bekymrede Blik, der vexelviis deelte sig imellem Faderen og Vandreren derude, lod mig gjætte, at hun ikke deelte den Gamles Anskuelse af Sagen. - Saasart den unge Kræmmer traadte ind af den ene Dør, gik hun ud af den anden; dog ikke uden et hurtigt, men ømt og smerteligt Øjekast.

Min Vert vendte sig om mod den Indtrædende, greb med begge Hænder om Bordbladet, som om han fandt et Støttepunkt fornødent, og besvarede det unge Menneskes »Guds Fred! og Goddag!« med et tørt »Velkommen!« - Hiin blev først staaende en Stund, lod sine Øjne løbe omkring i Værelset, udtrak derpaa af Indrelommen en Tobakspibe, af Baglommen en Pung, bankede Piben ud paa Kakelovnen ved sin Side, og stoppede paany. Alt dette skedte langsomt, og ligesom i en afmaalt Tact, og min Vert forblev stedse ubevægelig i sin antagne Stilling. Den Fremmede var en meget

smuk Karl, en ægte Søn af vor nordiske Natur, der driver langsomt, men kraftigt og varigt: lyshaaret, blaaøjet, rødkindet, hvis fiintdunede Hage Ragekniven endnu ikke havde berørt, skjøndt han vist allerede var sine fulde tive Aar. Han var paa Kræmmerviis klædt fornemmere end en almindelig Bonde, end selv den rige Hosekræmmer, i Frakke og vide Beenklæder, rødtribet Vest og blaatblommet Bomuldshalsklæde - han var ingen uværdig Tilbeder af den skjønne Cecilia. Mig behagede han ydermere ved et blidt og aabent Ansigt, der vidnede om Ærlighed, Taalmod og Udholdenhed - et Hovedtræk i den cimbriske Nationalcaracteer.

Det varede en god Stund, inden Nogen af dem vilde bryde Taushedens. Endelig oplod dog Værten først sin Mund, spørgende langsomt, koldt og ligeegyldigt: »hvor gjælder Rejsen idag, Esben?« Den Tiltalte svarede, medens han i Mag slog Ild til sin Pibe, og tændte den med lange Drag: »Ikke længere idag; men imorgen vil jeg afsted til Holsteen.« Herpaa blev atter en Pause, under hvilken Esben tog Stolene i Øjesyn, og valgte een, paa hvilken han satte sig. Imidlertid kom Moder og Datter ind; den unge Kræmmer nikkede ad dem med en saa fuldkommen rolig og uforandret Mine, at jeg skulde have troet, den skjønne Cecilia var ham aldeles ligeegyldig, hvis jeg ikke havde vidst, at Kjerligheden i et saadant Bryst kan være stærk, hvor stille den end lader; at den ikke er en Lue, som blusser og gnistrer; men en Glød, der varmer jevnt og længe. Cecilia satte sig med et Suk ved den nederste Bordende, og begyndte ivrigt at strikke; hendes Moder nedlod sig med et sagte: »velkommen Esben!« ved Spiderokken.

»Det skal vel være paa Handelens Vegne?« tog Verten nu Ordet. »Som det vil byde sig;« svarte hans Gjæst: »Een faaer at prøve, hvad der kan være at tjene i Søndens. Min Begjæring er ellers, at I ikke vilde jage for stærkt med at gifte Cecil hen, inden jeg kommer tilbage, og vi faae at see, hvordan min Lykke skal blive.« Cecil rødmede; men vedblev at stirre paa sit Arbejde. Moderen standsede Rokkehjulet med den ene Haand, lagde den anden i Skjødet, og saae stivt hen paa den Talende; men Faderen sagde, idet han vendte sig om til mig: »Mens Græsset groer, dør Horsemøer! Hvor kan Du forlange, at Cecil skal bie efter Dig? Du kan blive længe borte - kan hænde sig, Du kommer aldrig meer.« »Saa er det eders Skyld, Michel Krænsen!« faldt Esben ind: »Men det siger jeg Eder: dersom I tvinger Cecil til nogen Anden, gjør I stor Synd baade mod hende og mig.« Dermed rejste han sig, rakte begge de Gamle Haanden, og sagde dem et but Farvel. Til sin Kjereste sagde han, men i en lidt svagere og blødere Tone: »Farvel Cecil! og Tak for alt Godt! tænk paa mig til det Bedste, om Du ellers maae - Gud være med Dig! - og med Eder Allesammen! Farvel!« - Han vendte sig mod Døren, glemte Pibe, Pung og Fyrtøj, hver Deel i sin behørig Lomme, tog Kjeppen, og vandrede bort, uden endog en eneste Gang at see sig tilbage. - Den gamle Mand smilte, som før; hans Kone udstødte et »Aa ja!« og satte Rokken atter igang; men Taare trillede paa Taare ned over Cecilias Kinder. Jeg havde her den meest indbydende Anledning til at udvikle de Grundsætninger, der bør lede Forældre med Hensyn til deres Børns Giftermaal. Jeg kunde have erindret dem om, at Rigdom ikke er nok til ægteskabelig Lyksalighed, at Hjertet ogsaa maae have sin Stemme: at Klogskab overalt tilraader, at see mere paa Retskaffenhed, Flid og Dygtighed, end paa Penge; jeg kunde have foreholdt Faderen (thi Moderen lod til i det mindste at være neutral) hans Haardhed mod den eneste Datter. Men jeg kjendte Almuen for godt til at spille unyttige Ord paa denne Materie; jeg vidste, at Formue gaaer for Alt i denne Stand - og - mon det er stort anderledes hos de andre Stænder? Jeg kjendte ydermere Bondens Fasthed, der gaaer lige til Haardnakkenhed, i denne Punkt, og at han i Controverser af denne Art med sine Overmænd ofte firer af, og lader som han gik over til deres Mening; saa Man fristes til at troe ham overbeviist og overvunden, naar han just er urokkeligst bestemt paa at følge sit eget Hoved. - Tilmed er der endnu een Betragtning, som byder mig, ikke ubuden at stikke min Finger imellem Kniv og Væg, mellem Dør og Karm, mellem Hammer og Ambolt, denne nemlig: mon ikke Riigdom alligevel er den

reelleste af alle jordiske Goder? dem NB. som efter Epictets Inddeling »ere ikke i vor Magt.« Er Penge ikke tilstrækkelige Surrogater for alle sublunariske Herligheder? uforkastelige Representativer for Mad og Drikke, Klæder og Huuslye, for Agtelse og Venskab, ja for selv en vis Grad af Kjerlighed? Er Formue endelig ikke det, som forskaffer de fleste Nydelser, den største Uafhængighed? som erstatter de allerfleste Mangler? Er Armoden ikke den Klippe, hvorpaa baade Venskab og selve Kjerlighed ofte monne strande? - »Naar Krybben er tom, bides Hestene« siger Bonden; og hvad sige de Andre, naar Elskovsrusen er bortdunstet og Hvedebrødsdagene forbi? Vist nok var det ønskeligt, at Amor og Hymen stedse kunde følges ad; men de ville dog helst have Pluto i Ledtog med sig.

Efter saadan Anskuelse af Verden, som den er - meer fornuftig maaskee, end Nogle vente og Andre ønske hos en Romanforfatter - vil Man finde det consequent, at jeg ikke indblandede mig i Esbens og Cecilians Roman, saameget mindre, som Samme fra den Førstes Side torde være en ret fornuftig Speculation, beregnet mindre paa Datterens Skjønhed og Hjerte, end paa Faderens fuldproppede Alkove og tunge Hængeskab. Og skjøndt jeg vel vidste, at reen Kjerlighed ikke er en reen poetisk Opfindelse, erkjendte jeg dog allerede dengang, at den fandtes oftere i Bøger, end udenfor dem. - Da altsaa den skjønne Cecilia var gaaet ud - formodentlig for useet at give Følelserne Afløb i en rigere Taarestrøm - henkastede jeg alene den Yttring: at det var Skade, den unge Knøs ikke sad varmere, eftersom det dog lod til, han var et skikkeligt Menneske, og havde Godhed for Pigen. »Dersom« lagde jeg til, »han engang kunde komme hjem igjen med en Snes gode Sedler - «- og de saa vare hans egne« lagde gamle Michel polidsk til; »ja det var en anden Sag.«

Jeg gik atter ud i min mennesketomme og sorgløse Hede. Langt borte til Siden saae jeg endnu Esben og Røghvirvlerne af hans Pibe; saaledes - tænkte jeg - uddamper hans Sorg og hans Kjerlighed; men den stakkels Cecilia? Jeg kastede endnu et Blik tilbage paa den rige Hosekræmmerens Gaard og sagde ved mig selv, havde denne ikke lagt der, randt saa mange færre Taarer i Verden. Der gik sex Aar hen, inden jeg igjen kom paa denne Kant af Heden; det var et ligedant stille, varmt September-Vejr som forrige Gang. Tørsten drev mig til Huus, og det traf sig saa, at Hosekræmmerens netop var det nærmeste. Ved at gjenkjende den gode Michel Krænsens eensomme Vaaning, kom jeg først i Tanke om den smukke Cecilia og hendes Kjereste; og Nysgjerrighed efter at vide, hvad Udfald denne Hedeidyl havde faaet, drev ligesaa stærkt som Tørsten. Under slige Omstændigheder er jeg meget tilbøjelig til at anticipere den virkelige Historie; jeg gjør mine Gisninger, jeg forestiller mig, hvorledes det kunde og borde være, og prøver hvorvidt mit Bestik vil stemme overeens med Skjæbnens Styrelse. Ak! som oftest ere mine Gjetningers Afdrift fra Begivenhedernes rette Cours saare stor! Saaledes ogsaa her: Jeg tænkte mig Esben og Cecilia som Mand og Kone; hun med en Glut ved Brystet, Bedstefaderen med en eller to større paa sit Knæ, den unge Kræmmer selv som en drivtig og lykkelig Bestyrer af den nu udvidede Strømpehandel - men, det kom ganske anderledes. Idet jeg traadte ind i Forstuen, hørte jeg en blød kvindelig Stemme synge, hvad jeg i Førstningen antog for en inddyssende Vuggesang; dog var Tonen saa tungsindig, at min høje Forventning allerede fik et betydeligt Nedfald. Jeg blev staaende og lyttede: Visens Indhold var haabløs Elskovs Klage. Udtrykket var simpelt, men sandt og rørende; men min Hukommelse beholdt kun det ved Slutningen af hvert Vers gjenkommende Omqvæd:

*»Den største Sorg i Verden her,
Er dog at miste den, Man har kjer.«*

Med mørke Ahnelser aabnede jeg Stuedøren.

Et middelaldrende stort og ført Bondekvindfolk, som sad og kartede, faldt mig først i Øjnene; men det var ikke hende, der sang. Den Syngende vendte Ryggen til, hun sad og rokkede hurtigt frem og tilbage, og bevægede Hænderne, som om hun spandt. Den første rejste sig, og bød mig Velkommen; men jeg gik frem for at see den Anden i Ansigtet. - Det var Cecilia, bleg, dog smuk endnu; indtil hun hævdede sit Blik til mig: ak! da lyste Vanviddet ud af de matglimtende Øjne, af hele Aasynets vammelsøde Smil. Ogsaa bemærkede jeg, at hun ingen Rok havde for sig; men at den, hun indbildte sig at træde, matte være af samme Stof som Macbeths Dolk. - Hun standsede baade med Sangen og med sit luftige Spind, og spurgte mig ivrigt: »Er I fra Holsteen? Saae I Esben? Kommer han snart?« Jeg fornåm, hvorledes jeg var faren; og svarte ligesaa hurtigt: »Jo, nu bier han ikke ret længe, jeg skal hilse Dig fra ham.« »Saa maae jeg ud at møde ham!« raabte hun glad, sprang op fra sin lille Halmstol, og hoppede hen mod Døren. »Tøv lidt, Cecil!« sagde den Anden, og lagde Karterne tilside, »og lad mig komme med!« Dertil blinkede hun ad mig, og virrede med Hovedet - hendes Minespil var overflødigt. »Moer!« raabte hun højt mod Kjøkkendøren, »der er En herinde. Kom ind! for nu gaae vi.« Hun sprang efter den Vanvittige, som allerede var ude i Gaarden.

Den Gamle kom ind; jeg gjenkjendte hende ikke; men formodede dog rigtignok, at hun maatte være den ulykkelige Piges Moder. Sorg og Alderdom havde vel ogsaa taget stærkt paa hende. Ej heller hun erindrede mig fra forrige Gang; men efter et »Velkommen! Sid ned!« gjorde hun det sædvanlige Spørgsmaal: »Med Forlov, hvor er den gode Mand fra?« Jeg sagde dette, og mindede hende tillige om, at jeg havde været der for nogle Aar siden. »Herre Gud!« raabte hun, og slog Hænderne sammen, »er det Dem? Vær saa god og sæt Dem op for Bordenden, mens jeg skjærer et Stykke Smørrebrød - maaskee De ogsaa er tørstig?« Uden at oppebie mit Svar skyndte hun sig ind i et lidet Sideværelse, og kom snart efter tilbage baade med Spise og Drikke.

Vel var jeg begjærlig efter at erfare det Nærmere angaaende den stakkels Cecilia; men en Forudfølelse af noget særdeles Sørgeligt dæmpede min Nysgjerrighed, og afholdt mig fra ligefrem at spørge om det, jeg baade ønskede og frygtede at høre. »Er Manden ikke hjemme?« var min første Tiltale. »Min Mand?« sagde hun, »ham har vor Herre taget for længe siden; ja saamænd! det bliver nu tre Aar til Mikkelsdag, at jeg har siddet Enke - et Stykke endnu! vær saa god! og forsmaa det ikke! det er rigtignok kun Bondekost!« »Mange Tak!« svarte jeg, »jeg er mere tørstig end sulten - saa eders Mand er Eder nu falden fra - det var et stort Tab, en stor Sorg for Eder - « »Ak ja!« sukkede hun med taarefyldte Øjne; »men det var ikke den eneste - Herre Gud! saa De ikke vor Datter?« »Jo!« svarede jeg, »hun forekom mig lidt aparte - « »- Hun er reent afsindig« sagde hun, bristende i Graad, »vi maae holde et Menneske bare for at passe paa hende, og hun kan heller ikke tage sig stort Andet for; hun skulde rigtig nok fare med at spinde og binde lidt, men det har intet Skrid, for hun maae løbe med hende vel de sexten Gange om Dagen, naar hun kommer i Tanker om Esben - « »- Hvor er Esben?« afbrød jeg: »I Guds Rige« svarte hun, »saa De har ikke spurgt det? Ja Gud naade os! han fik en ynkelig Død; saadan en Elendighed har der aldrig Nogen hørt - De maae ikke være storagtig; spiis og drik, mens De lyster! - ja saamænd! jeg har gaaet Noget igjennem, siden De var her sidst. Tiderne ere ogsaa besværlige: med Hoserne er det forbi, og vi skal holde Fremmede til at see efter Alting.« Da jeg mærkede, at hendes Sorg over det Forbigangne, blandet med Omsorg for det Nærværende, ikke var større, end at hun jo vel vilde udholde at fortælle mig hendes Gjenvordigheder, bad jeg hende derom. Hun føjede mig villig i min Begjering, og gav mig en Beretning, som jeg - med Udeladelse af uvedkommende Indblandinger - vil levere saa godt jeg formaaer i Fortællerindens egen simple og enfoldige Stiil.

»Vi og Kjeld Esbensen« - begyndte hun, efter at have trukket en Stol hen til Bordet, sat sig paa Samme, og lavet sit Strikketøj tilrette - »har været Naboer, siden jeg kom i Gaarden. Kjelds Esben og vores Cecil bleve gode Venner, inden Nogen vidste det. Vor Mand var ikke meget glad, og jeg ikke heller, for Esben havde ikke stort, og hans Fader slet Intet. Men vi tænkte alligevel, at Tøsen skulde have været klogere, end at lægge sig efter saadan en grøn Dreng. Han løb rigtig nok omkring med lidt Hoser, og tjente et Par Skilling; men hvorlangt skulde det række? Saa kom de og bejlede: vor Mand sagde nej - som ikke sært var - og dermed drog Esben ad Holsteen til. Vi fornåm nok, at Cecil blev lidt tungsindig; men det kjerte vi os ikke efter; »hun glemmer ham vel« såe vor Mand, »naar den Rette kommer.« Det varede heller ikke længe inden Mads Egelund - jeg veed ikke, om De kjender ham? han boer ellers et Par Miil herfra, han kom, og bejlede med en gjældfrie Gaard og tre tusind Daler paa Rente. Det kunde nok gaae an. Michel sagde straks Ja; men Cecil - Gud bedre! hun sagde Nej. Saa blev Manden vred, og holdt Huus med hende. Jeg syntes nok, han var for haard; men den salig Mand vilde helst raade sig selv; og derfor gik ogsaa han og Madses Fader til Præsten og lod lyse. Det gik godt to Søndage; men den tredie, da han sagde: »Haver Nogen Noget derimod at sige,« rejste Cecil sig i Stolen, og raabte: »Det har jeg; der er lyst tre Gange for mig og Esben i Paradiis.« Jeg tyssede paa hende; men det var for silde: ethvert Menneske i Kirken havde hørt det, og saae hen til vor Stol - vi overgik jo en stor Skam! - Endnu tænkte jeg ikke endda paa, at hun var gaaet fra Forstanden; men inden Præsten var kommen ned af Prækestolen, begyndte hun igjen at remse op om Esben og Paradiis, om Brudekjole og Brudeseng, og hist op og her ned, det Første var det Sidste, og det Sidste det Første. - Vi maatte med hende ud af Kirken. Salig Michel skjændte vel paa hende, og sagde: at det var hendes Skjælsstykker; ja Gud hjælpe os for Skjælsstykker! Det var hendes ramme Alvor; taabelig var hun og taabelig blev hun.« Her lod Fortællerinden Bindehosen synke i Skjødets, tog Uldnøglet fra den venstre Skulder, drejede det nogle Gange og bekykkede det paa alle Sider. Men hendes Tanker vare andensteds henne: efter et Par Minuters Ophold trykkede hun Nøglet ind imod begge Øjnene, hang det atter paa sin Hægte, og satte Strikkepindene i hurtig Bevægelse, idet hun saaledes sammenknyttede den sørgelige Begivenheds afrevne Traad.

»Al hendes Tale gik ud paa, at hun var død og kommen i Paradiis, og der skulde hun giftes med Esben, saasomt han ogsaa var død; og det blev hun ved med baade Nætter og lyse Dage. Salig Michel fornåm da, hvordan det hang sammen: »»Det er Guds Gjærning«« sagde han »»hans Villie kan Ingen modstaae;«« men det gik ham nær alligevel, og jeg veed nok, hvormangen god Time jeg har lagt i min Seng og grædt, naar alle de Andre vare til Ro. Sommetider kom det mig for, det havde været bedre, om de to unge Folk vare komne sammen: »»kan hænde sig«« sagde vor Mand; »»men det skulde nu ikke være.««

»I det første Par Maaneder var hun slem uregjerlig og vi døjede Haardhed med hende; siden faldt hun noget til Rolighed, snakkede kun lidt; men sukkede og græd alt imellem. Ingen Ting vilde hun bestille, for »»i Himmerig«« sagde hun »»der er det Helligdag hver Dag.«« »Saadan gik der saavel et halvt Aar hen; og det var for det meste dobbelt saa længe siden Esben var draget ud i Søndens, og Ingen havde spurgt Noget fra ham hverken Godt eller Ondt. Da hændte det sig en Dag allerbedst som vi sad her, salig Michel og Cecil og jeg, at Esben treen ind ad Døren. Han var kommen lige fra Rejsen, havde ikke været ved sit eget Hjem, og vidste ikke heller hvordan her stod til, indtil han kastede sine Øjne paa Pigen: saa kunde han nok see, at det var ikke rigtigt fat. »»Du tøver længe«« sagde hun, »»Brudesengen har staaet opredt over Aar og Dag; men siig mig først: er Du død eller levende?«« »»Herre Gud, Cecil!«« sagde han, »»Du kan jo vel see, at jeg er levende!«« »»Det var Skade«« svarte hun »»for saa kan Du ikke komme ind ad Paradisets Dør. Stræb at ligge Dig til at døe saasomt Du kan! thi Mads Egelund gaaer og lurar paa, om han ikke

kunde komme først.«« »»Det er en maadelig Tilstand«« sagde han: »»Michel! Michel! I har gjort stor Uskjel imod os. Jeg er Mand nu paa fem Tusinde Daler saavel: Min Morbroer ude i Holsteen er død ugivt, og jeg skal arve ham.«« »»Hvad for Noget?«« sagde vor Mand »»det var Skade, vi ikke vidste det lidt før; men giv Dig Stunder! Pigen kan vel komme sig endnu.«« Esben rystede paa Hovedet, og gik hen til vor Datter, for at give hende Haand: »»Cecil!«« sagde han »»snak nu fornuftig! vi ere jo levende begge To, og naar Du vil være rimelig, saa gier dine Forældre deres Minde til, at vi maae faae hinanden.«« Men hun smed begge Hænderne om paa Ryggen, og raabte: »»Viig bort fra mig! hvad haver jeg med Dig at gjøre? Du er et Menneske, og jeg en Guds Engel.«« Da vendte han sig om, og stak i at græde ret bitterlig: »»Gud forlade Jer, Michel Krænsen!«« sagde han, »»hvad I har gjort imod os to syndige Mennesker!«« »»Giv Dig tilfreds!«« sagde vor Mand, »»det kan blive godt. Læg Dig nu her i Nat, og lad os see hvad hun siger i Morgen.«« »Det var Aften, og der trak et strængt Vejr op med Torden og Lynild, det grusseligste jeg nogen Tid har kjendt - ret som Verden skulde forgaae. Saa blev Esben da tilsinds at slaee sig til Ro hos os, og saasart Vejret linnede, lagde han sig i Overstuen. Vi Andre gik ogsaa tilsengs; men jeg kunde længe høre igjennem Væggen, hvordan han sukkede og græd; jeg troer ogsaa at han bad til Gud i Himlen. Endelig faldt jeg ogsaa hen. Cecil laae og sov i den Alkove ligeoverfor Michels og min her.« »Det kunde vel være en Timestid eller noget mere over Midnat, da jeg vaagnede. Det var stille udenfor, og Maanen skinnede ind ad Vinduet. Jeg laae og tænkte paa den Elendighed, som var overgaaet os; jeg tænkte mindst paa, at det var skeet, som jeg nu skal fortælle Jer. - Det kom mig for, at det var saa roligt henne hos Cecil; jeg kunde slet ikke høre, hun drog sin Aande; ikke heller fornåm jeg mere til Esben. Det bares mig for, at det ikke var rigtigt. Jeg listede mig ud af min egen Seng og hen til Cecils. Jeg kikkede derind, jeg følte efter hende; men hun var der ikke. Nu blev jeg urolig i mit Sind, sprang ud i Kjøkkenet, og tændte Lys, og dermed gik jeg op i Overstuen. Aa Gud hjælp os naadelig og vel! hvad saae jeg der? Hun sad i Esbens Seng, og havde lagt hans Hoved i sit Skjød; men da jeg saae nøjere til, var han saa bleg som et Liig i hans Ansigt, og Lagnerne vare røde af Blod. Jeg gav et Skriig af mig, og segnede om paa Jorden; men Cecil vinkede ad mig med den ene Haand, og klappede hans Kind med den anden. »»Tys! tys!«« sagde hun »»nu sover min Kjereste den søde Søvn. Ligesaa snart som I have begravet hans Legeme, bære Englene hans Sjæl til Paradiis, og der skal saa vort Bryllup staae med stor Herlighed og Glæde.«« - Ak! ak! du milde Gud og Fader! hun havde skaaret Halsen over paa ham - den blodige Ragekniv laae paa Gulvet udenfor Sengen.« Her skjulte den ulykkelige Enke Ansigtet i sine Hænder, og græd bitterligen, mens Forfærdelse og Smerte sammenknugede mit Bryst. Endelig kom hun til sin vante Fatning, og vedblev som følger: »Der blev en stor Ynk og Jammer baade her og til Esbens; men gjort Gjerning staaer ikke til at ændre. Da de kom kjørende med ham til hans Forældre - de tænkte, at han var vel forvart ude i Holsteen - ja, da blev der en Skrigen og en Skraalen, som Gaarden skulde have falden. Han var en skikkelig Karl, og nu kommen til saa stort Middel og Riigdom, og maatte alligevel saa ynkelig døe i hans unge Alder, og det for hans Kjerestes Haand. - Salig Michel kunde heller aldrig glemme det; han blev ikke Mand siden. Et Par Maaneder efter blev han liggende syg, og saa tog vor Herre ham fra mig.« »Den selvsamme Dag, som han blev jordet faldt Cecil i en dyb Søvn, og sov hun saamænd tre Ætmaal ud i eet. Da hun vaagnede, var hendes Forstand kommen tilbage. Jeg sad ved hendes Seng, og ventede, at vor Herre skulde løse op for hende. Men allerbedst som hun laae, drog hun et dybt Suk, kastede sine Øjne paa mig, og sagde: »»hvorledes er det fat? hvor har jeg været? jeg har havt en underlig Drøm: det kom mig for, jeg var i Himmerig, og Esben hos mig. - Herre Gud, Moer! hvor er Esben? har I ikke hørt fra ham, siden han drog ad Holsteen?«« - Jeg vidste ikke ret, hvad jeg torde svare. Nej - sagde jeg - vi veed ikke Stort om ham. Hun sukkede! »»Hvor er Faer?«« spurgte hun saa. Din Fader har det godt - svarte jeg - ham har Gud taget til sig - da græd hun. »»Moer! lad mig see ham!«« sagde hun. Det kan Du ikke Barn! - svarte jeg - for han er jo i Jorden. »»Gud bevare os!«« skreeg hun, »»hvorlænge har jeg da sovet?«« -

Heraf mærkede jeg, at hun ikke selv vidste, i hvad Tilstand hun havde været. »»Har I vækket mig, Moer!«« sagde hun igjen »»har I ingen Tjeneste gjort mig: jeg sov saa sødt; jeg drømte saa dejligt; Esben kom hver Nat og besøgte mig i skinnende hvide Klæder og med en rød Perlekrands om hans Hals!««

Her faldt den Gamle atter hen i tungsindige Tanker, og først efter nogle dybe Hjertesuk tog hun atter ved. »Det stakkels Barn havde da faaet sin Forstand tilbage; men Gud veed, om det var bedre for hende. Hun var aldrig glad, men altid stille bedrøvet, talte ikke uden naar hun blev adspurgt, og passede sit Arbejde meget flittigt. Hun var hverken syg eller frisk.« »Det spurgtes da snart heromkring i Nabolavet, og et Fjerdingaarstid efter kom Mads Egelund, for at bejle til hende anden Gang. Men hun ville ikke vide af ham at sige, hverken for Lidt eller for Meget. Da han nu fornå, at hun slet ikke kunde lide ham, blev han studsig, og fik Ondt isinde. Jeg, og Folkene, og Alle de, der kom her, passede bestandig nøje paa, at vi ikke lod falde det mindste Ord om, hvordan hun selv i hendes Afsindighed havde undlivet den stakkels Esben; og hun tænkte vel ogsaa, at han enten var død eller gift derude i Søndén. - En Dag, som nu Mads er her, og trænger stærkt paa hende, om at give ham Ja, og hun saa svarer, at hun hellere vilde døe, end giftes med ham: siger han reent ud, at han slet ikke var saa hægen for Een, der havde skaaret Halsen over paa sin første Kjereste; og dermed fortæller han hende det Hele, som det var tilgaaet. Jeg staaer ude i Kjøkkenet og hørte det saa halvt om halvt. Jeg slænger hvad jeg har i Haanden, springer ind, og raaber til ham: Mads! Mads! Gud forlade Jer! hvad er det, I gjør? Men det var for silde: hun sad paa Bænken saa bleg som en kalket Væg, og Øjnene stode stivt i hendes Hoved. »»Hvad gjør jeg?«« sagde han, »»jeg siger jo ikke Andet, end hvad sandt er; det er bedre, hun faaer det at vide, end at holde hende for Nar, og lade hende gaae og vente efter en død Mand hendes hele Livstid. - Farvel! og Tak for mig!«« - Han gik; men hun var igjen falden tilbage, og faaer vel aldrig hendes Forstand mere i dette Liv. I seer selv, hvorledes hun er: al den Tid, hun ikke sover, synger hun den Vise, hun selv har digtet, dengang Esben drog til Holsteen, og bilder sig ind, at hun spinder paa Brudelagnerne. Ellers er hun dog rolig - Gud skee Lov! og gjør ikke det mindste Kræ Fortred: men vi tør alligevel ikke slippe hende af Sigte. Gud see i Naade til hende, og løse snart op for os Begge to!«

Idet hun talte de sidste Ord, kom den Ulykkelige ind med sin Ledsagerske: »»Nej!«« sagde hun, »»idag er han ikke at see; men imorgen har vi ham vist. Jeg maa skynde mig, om jeg skal blive færdig med Lagnerne.«« Hun satte sig hurtig ned paa sin lille Halmstol, og med Hænder og Fødder i rask Bevægelse, istemte hun atter sin Klagesang. Et langt, dybthentet Suk gik hvergang forud for Omqvædet: »Den største Sorg i Verden her, er dog at skilles fra den, Man har kjer.« Hendes skønne blege Ansigt sænkede sig da ned mod Barmen, Hænder og Fødder hvilte et Øjeblik; men snart og skyndsomt rettede hun sig atter i Vejret, istemte et andet Vers, og satte Skyggerokken igang.

I tungsindige Tanker vandrede jeg tilbage; min Sjæl havde antaget Ørkens Farve. Min Phantasie var ene sysselsat med Cecilia og hendes rædsomme Skjæbne. I hvert et fjernt Luftbillede troede jeg at see Hosekræmmerdatteren, hvorlunde hun sad og spandt, og rokkede, og slog ud med Armene. I Hjejls sørgmodige Fløjten, i den eenlige Hedelærkes eensformige Klagetruiller hørte jeg kun de sørgeligsande, af saamange tusinde saarede Hjerter dybtfølte Ord:

*»Den største Sorg udi Verden
Er dog at skilles fra den, Man har kjer.«*